

Преглед на стопанската политика

Седмичник

© ИПИ <http://www.ime-bg.org>

В броя ще намерите:

[Министерски съвет](#)[Кафе и свобода](#)[Новият закон](#)[за опазване на околната среда](#)

стр. 1

[Готвени промени в Закона за обществените](#)[поръчки](#)

стр. 2

[Прецедент в Икономическа комисия](#)

стр. 2

[Преглед на законите в](#)[Народното събрание](#)

Данъчни закони

[Народното събрание прие](#)[Закона за бюджета за 2001 –](#)

коментар на 4 стр и в следващия брой.

стр. 3-4

Министерският Съвет (МС) прие законопроект за защита на личните данни. Целта е защита на личната свобода и правата на частен живот и собственост. В момента се поддържат над 300 регистъра с лични данни, 182 от тях – в системата на изпълнителната власт. От ЕГН се чете вашата дата на раждане (макар разкриването ѝ да е ваша лична работа). Счетоводители разполагат с информация за вашите данъци и осигуровки. Бюрата пропуски в държавните учреждения ви прибират личните документи и не е изключено някой незнаен бодигард да има лична картотека с адресите на по-интересните посетители на Министерския съвет или БНБ. Здравната каса може да се добере до данни за здравето ви, които, станали обществено достояние, ще променят житейските отношения на всеки. Когато проектът стане закон, тези сценарии ще са по-трудно осъществими.

МС с право се гордее, че е имало общественото обсъждане. Неправителствените експерти промениха обхвата на защитата (и съответно наименованието), определиха основни понятия, премахнаха недопустимата намеса в работата на юридически лица и постигнаха по-добро съответствие с добрите практики. На страницата на кабинета е поместен старият вариант; може да се види какви биха били последиците, ако бе приет той. Не може да прочетете обаче мненията на участвалите в “обсъждането”, то е изпращане на коментар до безименен получател. Становище по проекта не са имали министерства като това на здравеопазването, околната среда, културата и труда, макар в тяхната област защитата на личните данни да е от важно значение.

Министерски съвет

Кафе и свобода

Правителството въведе от 2001 г. нулево мито за вноса на необработеното кафе от всички страни. Това става, след като в средата на година вноса на тази стока от ЕС се изравни по условия с този от ЦЕФТА – тогава вече с нулево мито. Това няма даде по-качествено кафе на потребителите, доколкото все още има тарифна защита на три местни фирми, пакетиращи и обработващи вече внесено кафе (макар самата защита да е намалена от 25 на 15% мито). Все пак вносът на качествено сурово кафе става по-вероятен от преди.

Брутното равнище на митата през 2001 г. се намалява с около 2% до 12,4% (10% за индустриални и малко под 22% за аграрни стоки). Претегленото общо ниво е около 7 на сто.

През 1999 г. брутното равнище на митата е 15,2%, тъй че освобождаването на търговията може да изглежда значително. Но в сравнение с други страни с валутен съвет (например, Естония с 0 на сто мито и Босна и Херцеговина с 7,5 % през 1999 и 2000 г.) защитата изглежда значителна. Сравнението Естония е важно: там нулевите мита са част от механизма, осигуряващ висока мобилност на капитала, повече чуждестранни инвестиции и конкурентност.

Новият закон за опазване на околната среда

Този проект на МС от миналата седмица наруши отвоюваната още през 1988-1989 г. практика законодателството и регламентите, отнасящи се до околната среда, да се подлагат на широко обществено обсъждане. Министерството на околната среда и водите се опита да скрие своите намерения за отмяна в основополагащия закон и заместването му с нов, разработен набързо в периода 08.08 - 15.10 т.г. В края на октомври “зелените” се сдобиха с проекта и изразиха несъгласие с неговия дух и буква. След това министерството прокара набързо закона през МС. Този проект и сега не може да бъде намерен на интернет-страницата на правителството. Случаят показва колко крехка е традицията законопроектите за стават известни поне след приемането им от кабинета.

Основните отрицателни развития са: **1/** Ограничаване на понятието “информация за околната среда” и по-труден от общия достъп до тази информация и **2/** Намаляване на яснотата по процедурите на оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС), които са основния механизъм на участие на възможно заинтересуваните (и засегнати) страни от осъществяването на един или друг проект.

Промените в Закона за обществени поръчки

Практика по възлагане на обществени поръчки

Промените са на етап работна група и набиране на становища. Позициите на заинтересованите страни бяха представени на обсъждане на 10 октомври, организирано от Американската асоциация на юристите. Участваха БТПП, БСК, БАИТ, БИБА, СРБ, застрахователи, строителни фирми и др.

Проблеми на възложителя

Дирекция Обществени поръчки се оплаква, че животът не е съвършен, че министерствата, общините и пр.: **1/** нямали обективни критерии при изработване и оценяване на документите за възлагане на обществена поръчка; **2/** не определяли ясно горната граница за гаранции и я нагаждали спрямо кандидатите; **3/** имало възможност за провал при липса на кандидати; **4/** бавно било обжалването на решения на комисията в съда.

Проблеми в практиката: **1/** Има произвол при определяне на процедурата и назоваването на изпълнителя на обществената поръчка. Практиката е възложителят налага предварително подписан договор, валидиран след избора на кандидата, макар това да не се изисква по закон. Не е ясно кое финансово състояние на кандидата е актуално, възложителят определя различни граници на съвременността. **2/** Възложителят често е некомпетентен (според обясненията на Дирекция Обществени поръчки).

Проблеми на изпълнителите

1/ Регламентите за участие са неясни поради липса на експерти на страната на възложителя. **2/** Тромава администрация по набирането на необходимите за кандидатстване документи (включително – записа на гаранцията в регистъра на особените залози). **3/** Обжалването на решения в съда спира изпълнението на поръчката. **4/** Няма критерии за формиране на цената на документацията за участие.

Коментар и препоръки: **1/** Законът не е предписал оеднаквяване на документите и начина на работа и подбор, което поражда произвола. **2/** Доколко и как възложителите прилагат закона зависи не само от тяхната компетентност, но и от надзора на Дирекция Обществени поръчки. Добър надзор ще разтовари обжалването. Следва да се има предварителна оценка и съответни напътствия. Не всичко може да се опише в закон. Администрацията може да бъде обучена. Промените трябва да въведат определение на “обществена поръчка”, да премахнат несвойствените цели на закона, да доизяснят надзора.

Прецедент

Пряко лобиране за изменения в Закона за обществените поръчки

На 6 декември Икономическата комисия на Народно събрание прие Съюза на работодателите в България (СРБ). Те изложиха мнение по повод по още не депозираните промените в Закона за обществените поръчки. Доколкото ни е известно, това се случва за първи път в това законодателно събрание.

Виждане на СРБ: **1/** Годишно за покупка на стоки и услуги по реда на Закона за обществените поръчки се харчат около 1 милиарда лева. 70 % от тях отиват за покупка на стоки и услуги от чужбина. Но близо 2/3 могат да се произведат от български фирми, т.е. правителството може да влее 500 милиона могат в местни изпълнители. **2/** Ще се създадат около 15 000 работни места. **3/** Ще има “засилване на доверието на производителите в грижовността на българската държава”. **4/** Ще нараснат чуждите инвестиции в области, в които няма български производители, но има големи поръчки. **5/** В резултат “рязко намаляване на корупционния натиск върху членове на тръжните комисии”. **6/** Компенсиране на допълнителните бюджетни разходи с по-големи приходи от данък върху печалбата, подоходния данък и вноските за ДОО.

Според СРБ тези приходи ще надвишат допълнителните разходи по предпочитането на местни изпълнители на поръчки.

Коментар: Целта на процедурата по обществените поръчки е българският данъкоплатец да плати по-малко за по-високо качество, а не някой в България да получи пари. Ако българските производители предлагат съответните стоки и услуги на по-високи цени, то преференциалното им третиране в крайна сметка косвено ще оцети данъкоплатците. Повечето от големите фирми са с монополно положение, което автоматично означава по-висока цена. В случая евентуални преференции могат да се разглеждат и като пряка субсидия през цената. Не е ясно защо държавата трябва да бъде “грижовна” по отношение на местните производители в условията на конкурентен пазар. По-вероятно е ограничаването на обхвата на Закона за обществените поръчки, отколкото въвеждането на директни преференции спрямо големите производители.

Преглед на законите в Народното събрание

Бюджетна комисия

Очаквани ефекти от приетите на второ четене промени в данъците

Промени: **1/** Увеличен е размера на необлагаемия минимум на 100 лв. месечно. С 2% е намалена ставката за най-високите доходи. **2/** Освобождават се от данъци лихвите и отстъпките от корпоративни ценни книжа. **3/** Премахва се връзката между броя на заетите и размера на патентния данък. **4/** Освобождават се от данък вноските за социално, здравно и пенсионно осигуряване и застраховане, които са за сметка на лицата и не са отчетени като разход.

Коментар: **1/** И правителството и законодателите пропуснаха да приемат схема за отчитане на ДДС за износителите на услуги, софтуер и високи технологии, с което ги оставиха в неизгодно положение спрямо конкурентите.

2/ Промените ще намалят данъчно-осигурителната тежест на ЕТ с между 1,1% и 1,3%, което не компенсира нарастването 2000 г. средно между 16% - 22%. Все пак промените в скалата по ЗОДФЛ ще оставят у предприемачи и работещи 240 милиона лева (около 0,9% от БВП) повече. **2/** Това при равни други условия промените би трябвало да стимулират инвестиционната активност на едноличните търговци и другите физически лица. Това от своя страна ще увеличи възможностите за финансиране на търговските дружества и фондовете. **3/** Насърчава се неформалния пазар на труда, вероятно ще се избягват повече от тази година както осигуровки, така и лични данъци. За същото ще допринасят и предстоящите промени в Кодекса на труда. **4/** Създават се условия за допълнителното осигуряване и застраховане и улеснява реформата в здравеопазването и пенсионното дело.

Информация в цифри

Месечен доход в лева	Здравна вноска - 6%	Вноска за пенсия - 32%	Доход след осигуровките	ДОД	Нетен доход	Обща данъчно-осигурителна тежест	Разлика с предишната година
Второ полугодие на 1999 г.							
250	15	21.44	213.56	34.53	179.03	28.39%	/
500	30	21.44	448.56	95.63	352.93	29.41%	/
700	45	21.44	683.56	152.83	530.73	29.24%	/
От началото на 2000 г.							
250	15	80	155	15.4	139.6	44.16%	15.77%
500	30	160	310	55.7	254.3	49.14%	19.73%
750	45	240	465	101.1	363.9	51.48%	22.24%
От началото на 2001 г.							
250	15	80	155	12.2	142.80	42.88%	-1.28%
500	30	160	310	52.5	257.5	48.50%	-0.64%
750	45	240	465	92.8	372.2	50.37%	-1.11%

По-подробен коментар на комисиите към НС може да намерите на <http://www.ime-bg.org>

Държавния бюджет за 2001 – някои особености

В консолидирания бюджет се очакват приходи от 11 427 милиона лева и разходи от 11 851 милиона. Спрямо БВП те са съответно 40,5% и 42%. В сравнение с 2000 г. делът на държавата в икономиката нараства с около 1%. Влияние върху увеличението оказват нарасналите разходи на ЗОК и НОИ. За сравнение, заложените приходи в бюджета на НЗОК нарастват от 535 млн. лв. през 2000 г. на 629 млн. лв. Освен това, здравната каса се очаква да започне 2001 г. с резерв от 279 милиона. Ако добавим към тези цифри и разходите на Министерството на здравеопазването, общите разходи за здраве нарастват от 807 милиона на 1 млрд. Реформата в болничната помощ ще може да се финансира без увеличение на здравните вноски. Нищожен е и рискът от неочаквани дефицити, които да се покриват от данъци. Вероятно няма нужда да увеличава осигурителната тежест в бъдеще и ще може да се премине към либерализиране на цялата схема. Задължително обаче остава оптимизирането на разходите, за да се намали осигурителната тежест върху бизнеса в дългосрочен план.

	2000*			2001		
	Приходи в млн.лв.	% от приходите	% от БВП	Приходи в млн. лв.	% от приходите	% от БВП
Общо приходи	5,702	-	22.3%	6,276	-	21.7%
Данъчни приходи	5,121	100.0%	20.0%	5,476	100.0%	19.4%
Данъци върху печалбата	743	14.5%	2.9%	786	14.4%	2.8%
ДОД	1,110	21.7%	4.3%	1,092	19.9%	3.9%
ДДС	2,300	44.9%	9.0%	2,528	46.2%	9.0%
Акцизи	757	14.8%	3.0%	834	15.2%	3.0%
Мита	200	3.9%	0.8%	139	2.5%	0.5%
Други данъци	11	0.2%	0.0%	97	1.8%	0.3%

* очаквано изпълнение

През 2001 г. в държавният бюджет ще постъпят 6 276 милиона лева, или 21,7% от БВП, при съответно 5702 млн., и 22,3% от БВП. Това означава, че изпълнителната власт ще разполага с 0,6% от БВП по-малко средства спрямо 2000 г. Данъчните приходи се очаква да достигнат 19,4% от БВП (през 2000 г. те ще са 5 121 милиона или 20% от БВП). В резултат от промените в данъчните закони общата тежест на данъците спрямо БВП намалява.

Топло време и инфлация

Дефлация с 0,9 % за ноември отчете НСИ. Така натрупаната от началото на годината инфлация е 9,9 %. Като основна причина за отрицателната инфлация през ноември се сочи поевтиняването на услугите, и по-специално на топлоенергията (с 29,5%). Като се има предвид обаче, че цената на топлоенергията е фиксирана с правителствено постановление, то очевидно “поевтиняването” ѝ се дължи на намаляване на относителния ѝ дял в потребителската кошница. Ако обаче с една или друга цел относителните тегла на отделните стоки и услуги в кошницата се променят през различните месеци, то инфлационните данни стават несъпоставими. Ако правителството успее да задържи и топлото време, гражданството ще харчи по-малко за отопление, ще купува повече преди празниците и БВП ще нарасне повече от очакваното.

Словоупотреба:

В Народното събрание на “приходите от здравноосигурителни вноски” им викат “данъчни приходи”.

ИПИ: Богданов, Ганчева, Йонкова, Мандова, Станчев

Тази седмичник се издава с 6-месечната финансова подкрепа на MSI/USAID

За коментари и предложения <mailto:mandova@ime.bg>